

AUTHOR OPERIS

beneuolo Lectori S.

Vperiore uere Viennam nostram, à librario quodam, ex autographo (quod etiamnum retinemus) descriptam, Basileam, occurrente forte nunciij opportunitate, miseramus Oporino, optimo & doctis. uiro excudendam. Ibi festinantia exclusi, adnotare uitia librarij omnia nō potuimus: sed Oporino, de nobis benè merito homini, literis ea de re datis, commiseramus. Qui, ut Epistola ad me sua testatur, partim febre, partim scriptoris incuria: partim, & potissimum uerò, priorum uocabulorum ignorantia, ut sanè uoluit & potuit, restituere omnia non ualuit. Ita que excusum librum euoluentes, reperiimus in proprijs potissimum, & authorū locis citatis, mendas quasdam: præterea aliquos, sed paucos admodum, uerborum & defectus, & excessus. Quæ omnia ordine antequàm tibi æque Lector subijciemus, libuit Oporinianæ epistolæ exemplum præmittere.

DOCTISSIMO VIRO D. VVOLFGANGO

Lazio, Medicinæ ac Philosophiæ Doctore, Do-

mino suo in primis colendo.

Mitto ad te per Ioannem Petreii, bibliopolam Norimbergensem, Viennæ tuæ à nobis excusæ XII. exemplaria: unâ cum exemplari uno, in mēbrana excuso. Atq; utinam, ut non defuit mihi uoluntas gratificandi tibi, ita adfuisset facultas etiam. Magna enim parte, toto illo tempore, quo illa excusa est, grauissima febre laboraui. Quam tamen obstare mihi non sum passus, quo minus omnes formas (quas uocant) ipse etiam legerem, ut emendatior prodiret liber. Quanquā scripti exemplaris incuria plurimū nobis negotij exhibuit, maximè in proprijs nominibus, in quib. diuinare plerunq; oportuit, quū tam deprauatè pleraq; essent scripta, ut sæpe n & u, item r & t in proprijs, quippe ignotis mihi nominibus, non possem discernere. Itaq; uellem scriptorem, quisquis fuit, saltē in proprijs istis fuisse paulò diligentiore. Adde uerborum aliquot defectus, quos tu relegendo supplere uoluisse uidebaris. Verū quia ita reperiēbam, & tu editionem urgebas, malui per omnia, etiam in istis, exemplar sequi. Proinde oro te, & obtestor, mi D. Lazio, ut æqui boniq; operam hanc nostram facias: & nos, ut coepisti, amare, ornareq; pergas. Ignosces autem, quòd non prolixior nunc sum. Nam morbi iam recurrentis improbitas, uix hæc scribere magna cum difficultate permisit. Benè uale. Basileæ, 17. Septembris.

1546.

Io. Oporinus tuus ex animo.

6 In

IN PROPRIIS NOMI-

nibus mendæ.

In carminibus Syluestri bis pro Viēnæ, Viuennæ reponatur. Item fol. 9. ad marginem pro Saurmo, Iaurino legatur. 12. pro Tentonum, Teutonum. 13. in secunda linea pro Batainam, legatur Batauiam. 18. in uernaculo pro Perrhoff, Perkhoff. 32. pro Ionia, Iouia. 35. ad marginē pro Oronorius, Orosius legendum. 40. pro Sclesia, Silesia, circa finem. 42. pro Varuefridus, Varnefridus. 43. pro Chagana, Chagano. 49. in margine pro Soffed, Sifekh. 54. pro Megenoldus, Menegoldus. 60. circa initium, ad marginem, pro Kaa, Laa legatur. 54. pro Mantrensem, Mautrensem. 61. pro Vespruniensi, Vesprimiensi: pro Sclauonia, Slacoconia: & pro Bononia, Bonomus, reponantur. 71. pro Ipso, Ipsio. 114. pro Khnostaynum, reponatur Khuostaynum. 115. in Rubrica Philippi, pro Christierno, legatur Christierni. 124. pro Vlsuio, Vlsenio. 130. pro Alobarches, legatur Halobarchos.

IN ALIIS VBI LITERAE VEL

sunt transpositæ, omisæ, uel superflua.

Fol. 19. in loco Vellei, licet errore nescio quo commisso, ex Suetonio citetur, pro perniciæ, legatur pecuniæ. In eodem Vellei loco, pro uictori, uictor legatur, linea ferè undecima. 21. in loco ex Vopisco allegato, pro interfererent, interfereret legatur. 26. pro offerent, offerent reponatur. 27. in loco ex Tranquillo citato, pro unum, unam: & pro ciuitatem, ciuitate, reponantur. 34. pro coniectari, legatur coniectare. tertia à fine linea. 36. in linea duodecima à fine, pro erat, erant legatur. 40. quarta linea à fine, pro monumenta, munimenta reponatur. 44. linea septima à principio, pro conspicuam, legèdum conspicua. 45. pro κατηχηματις, legendum κατηχηματις. 50. pro miliario, milliario, linea 13. à fine. & ibidem tertia linea à fine, pro misertus, miseratus restituendum. 53. in loco ex Annalibus adducto, pro conuertebat, conuertebant. 54. pro ædes, ædem. 60. in Rubrica Vilhelmus, pro templum, templi legatur. Ibidem pro reperi, repperi. 61. in Rubrica Georgius, pro concionibus, cantionibus. 63. in textu & tenore Concilij, pro detentorum, reponendum detentores. 65. in Canone 6. Concilij, pro fastigiata, fustigata. 67. in textu & tenore Priuilegij, pro annuo, amodo legendum. 71. linea octaua, pro maxime, maximo. 79. ad marginē, pro constitutum, constitutorum. 101. in Rubrica Albertus, pro uiuidaria, uiuaria. 106. linea octaua, pro cognominant, legendum singulare cognominat. 123. pro magistratus, legatur magistratum, linea 6. à fine. 131. pro angelo, angulo. Ibidem, pro uulgus, uulgo. 125. pro artificium, artificum legendum est. Item fol. 136. in Rubrica Vulfensdorfer, pro gestum, gesto reponatur. 157. pro prælati, legatur prælatus.

SUPERFLVÆ DICATIONES, INCV-

ria scriptoris suppositæ, animaduersæ uerò ab Authore, & omittendæ lectoribus.

Fol. 68. tertia linea à fine, PLATONIS dictio tanquam superflua accessit. Item fol. 89. s i particula bis superflua est, lineis 7. & 17. Fol. 103. quarta linea à fine, post cæteras dictiones QVOQVE dictio superuacanea est. Item fol. 107. PALATINI, ante Caesaris dictionem, in Ladislaus Rubrica, superuacanea est.

DEFECTVS DICATIONVM

sunt & in uerbis.

Fol. 51. linea 16, ab initio deest AEDIFICIUM dictio, inter quod & postea,

stea. Fol. 75. circa finem Privilegij, in numero annorum centenarius est
omissus: & legendum pro M. XCVIII. M. C. XCVIII. Fol. 132. linea à
fine sexta, numerus octonarius deest, & pro M. D. legendum M. D. VIII.

QVAEDAM DVBIA AVTHORITATE

confirmata, in Cap. praesertim secundo, Libri secundi.

CVRIVM PROCONSULEM AD DANUBIVM VE
nisse, praeter enarratorem vite Iustiniani et Plutarchum, testatur Sex-
tus Ruffus sub finem cap. 9. Dardanos (ait) & Mæsius Curius Proconsul
subegit, & primus Romanorum Ducum ad Danubium usque peruenit.

OCTAVIVM AVGVSTVM ad Danubium & ultra peruenisse, usque
ad Albim flu. Sueton. in Augusto docet: Domuit autem (ait) partim du-
ctu, partim auspicijs suis, Cantabriam, Aquitaniam, Pannoniã, Dalmati-
am, cum Illyrico omni, item Rhatiam & Vindelicos, & Salassos, gentes
Alpinas. Coërcuit & Dacorum incursiones, tribus eorum Ducibus cum
magna copia caelis, Germanosque ultra Albim flu. submovit, ex quibus
Sueuos & Sicambros traduxit in Galliam, atque in proximis Rhæno a-
gris collocavit. Meminit & Strabo, Augustum ob latrocinia, Illyricas na-
tiones, Boios, Sennones, Gessatas ad Istrum collocasse. Ergo Vendum in
deditioem ab illo accipi potuisse, cuius in lapidibus Strabo mentionem
facit, non abs re forsan fuerit coniectare. Ad quam coniecturam pertinet
locus Strabonis lib. 5. Priscis igitur, ut dixi, temporibus plurimae Gallo-
rum gentes fluvium accolebant: è quibus amplissimae fuerunt Boij, In-
sures, & qui olim cum Gessatis Sennones, Romana per impetum potiti
sunt urbe. Hos Romani posteriorib. annis funditus deletos perdidit.
Boios vero è finibus eiecerunt. Inde migrantes, circumiacentes Istro locos
cum Tauriscis habitant, bellum assidue contra Dacos gerentes, donec
ea funditus extincta est. Agrum vero qui ad Illyricum pertinebat, pasce-
dis ouibus idoneum, vicinis reliquerunt. Hæc ille. Quæ magno argumen-
to sunt, Tauriscos ac lapides, necnon Salassos, Gessatasque, ac ceteras Gal-
licarum nationum tribus, non magis ad Saurum fluvium, quam ad Danu-
bium etiã fuisse. Hinc ualles à lapidibus, Tauriscis, Gessatis, Salassisque, in
Pannonia Interamnensi, ubi hodie Carniola, Cilium, & Charinthia: & in
Norico Ripensi ad Istrum, ubi hodie Austria, supersunt, eisdem gentilitijs
nominibus dictæ, Appenau, Thaur, Gaissau, Saltall.

NERONEM TIBERIVM ad Istrum item cū exercitu peruenisse, ibi-
demque castrametatum, docet Suetonius in Tiberij historia, his uerbis: Et
quanquam sæpius reuocaretur, tamen perseverauit, metuens, ne uicinus
& praualens hostis instaret ultrò cedentibus, ac perseverantiae grande
precium tulit: toto Illyrico, quod intra Italiam, regnumque Noricum, &
Thraciam & Macedoniam, interque Danubium flumen, & sinum maris A-
driatici patet, perdomito, & in ditionem redacto. Et iterum: Exhinc Rhæ-
ticum Vindelicumque bellum, inde Pannonicum, inde Germanicum ges-
sit, Rhætico atque Vindelico gentes Alpinas, Pannonico Breucos & Dal-
matas subegit, Germanico quadraginta millia deditiorum traiecit in
Galliam, iuxtaque ripam Rhæni sedibus adsignatis collocavit. Idem apud
Velleium, qui in bello aduersus Maroboduum regem Marcomanorum
suscepto, Tiberium hyberna iam ad Danubium preparasse ostendit, & è
Carnunto, loco Norici regni ab hac parte proximo, æquali ab hoste spa-
cio, atque Sentium Saturninum (qui ex Cattis, continentibus Herciniæ syl-
uis excisis, legiones Boiohemum, cultam Herciniæ regionem, ubi hodie
Bohemia sita cernitur, duxerat) remotum fuisse tradit. Ergo si à Bohemia
uersus Herciniæ propagines, hoc est uersus Franconiã, Saturninus quinque
dierum

dierum spacio abfuit, abfuisse tanto spacio Tyberium in Illyrico et Panno-
nijs credendum. Id quod in ripam Danubij incidet planè, quo ex Bohe-
mia quinq; dierū itinere, iustus exercitus & quadratū agmen lento itinere
incederet: nempe 20. quæ ex Iglauia & Bohemiæ initio numerantur milli-
arijs. Hinc rectè Plin. lib. 4. cap. 12. Carnuntios inter Danubium & Herci-
niam syluam habitare dicit: sed ad Germaniæ confinia, quæ ueteribus ad
Istrum semper fuerunt, & usque ad Pannonica hyberna, quæ Velleius in
confinio Dalmatiæ, & Tacitus lib. 19. ab initio ad Petouionem collocant,
extendit, hoc est à Manhartzbergenli sylua Austriæ ulterioris usq; ad Da-
nubium, & latius usq; ad Dalmatiæ confinia: ut non modo Petronelli pa-
gum Ripensem Carnuntum, sed omnes incolas Austriæ rectè Carnunti-
os fuisse dictos ueteribus, credendum sit.

Literas laureatas lætitiæ quidem nuncias præcipuæ, sed mediocris ui-
ctoriæ fuisse, docet Sueton. in Domit. De Cattis Dacisq; post uaria prælia
duplicem triumphum egit, de Sarmatis lauream modò Capitolino Ioui
retulit. Ex quo apparet, nuncium quidem de uictoria à Sarmatis relata, fu-
isse Romam allatum: sed cum dubia fuisset, nec digna triumpho, lauream
modò, id est duntaxat, in Iouis gremio collocatam fuisse. Sic Plin. lib. 15. in
cap. de lauro, distinctis uerbis tradit, laurum literis addi solitam, præcipue
lætitiæ uictoriarumq; nunciam. Ita ut uictoriarum in genere incertarum
adhuc nuncia fuerit, lætitiæ uerò præcipuæ. Marcell. lib. 16. cum Dux ali-
quis simpliciter fortiter fecisset, mitti solitas lau-
reatas literas tradit.

AD